

BOGANMELDELSER

Bent Jensen: ESKIMOISK FESTLIGHED

Et essay om menneskelig overlevelsesteknik.
Folkeuniversitetets Bibliotek.

G. E. C. Gad. København 1965. 15,- kr.

Eskimoernes tekniske kultur og dens fine specialisering til de barske, arktiske naturvilkår er højt besunget af alle, der beskæftiger sig med eskimokultur. Den er en væsentlig side af overlevelsesteknikken, men ikke det eneste, der skal til for at overleve.

Især i vore dage mærker man tydeligere end nogensinde, at teknik og samfundsstruktur må følges ad, hvis det skal gå godt, teknikken alene gør det ikke.

Det er denne anden side af overlevelsesteknikken, Bent Jensen tager op i sin lille bog, hvori han påviser sider af den eskimoiske kultur, der mig bekendt ikke tidligere har været draget tydeligt frem.

Festlighed hos eskimoerne belyses her ved eksempler, og der foretages en analyse af de refererede festlighedstyper, der viser os, at også disse er et led i overlevelsesteknikken.

De tre eksempler er „kødgilderne“, fællesspisningerne på de små boplads og de mange anledninger, der er til dem; en stor fællesfest for flere bopladser, som den især kendes fra Alaska; og trommedans-festen, der er bedst kendt fra Østgrønland.

De eskimoiske småsamfund mangler politisk organisation, love og myndigheder i vor forstand, og her er det, så mærkeligt det end kan lyde, at festligheden kommer ind. Festkulturen bidrager til at øge samfundets stabilitet. Gæstebudene fungerer som rådsforsamlinger, på hvilke man drøfter fællesanliggender og – som allerede H. J. Rink skrev: „ved dadlende Omtale straffe uduelige og lastværdige Personer.“ Ved festerne og de dertil hørende sagnfortællinger læres og repeteres de uskrevne love for god opførsel.

Som eksempel på kødgilderne nævner Bent Jensen først og fremmest „førstegangsfesterne“, festen ved en drengs første fangst, ved et barns første skridt og andre skelsættende begivenheder i det enkelte menneskes, og derved det lille samfunds, liv. Fremstillingen holder sig til den gamle eskimokultur, som den er kendt fra litteraturen,

og som forfatteren kender den fra sine lange ophold på grønlandske udsteder. Vi glæder os til senere at høre om, hvordan førstegangsfesterne er vændret med ind i nutiden som 1-års fødselsdagen, første skoledag eller første ugeløn, om hvordan traditionen fornyr sig og tager kaffe og imiak op som erstatning for kød.

Alaska-eksemplet er den såkaldte „Sendebuds-fest“, der gives af en hel boplads under kønbådsejernes ledelse. Den har sit navn fra, at man sender bydemænd ud for at invitere folkene fra de omliggende bopladser til at komme til fest. Denne fest styrker sammenholdet på den inviterende boplads og giver spredt boende grupper en fælles kultur ved at bryde isolationen og give anledning til, at man lærer hvordan andre gør, og til at handle sammen. Handelen er dog ikke så væsentlig som gaveuddelingen, en given gaver, der forpligter modtageren til senere at byde til fest og give gaver igen.

Festligheder anskues i Bent Jensens bog fra mange synsvinkler under hovedtemaet, „at festlighedens former i vid udstrækning har medvirket aktivt til at opretholde den sociale stabilitet i eskimosamfundet“. Forskelle de forskellige eskimogrupper imellem nævnes, og lighederne fremhæves. Festglæden fremhæves. Mange foreteelser har til formål at fremkalde latter hos de tilstedeværende – både den befriende latter og den hoverende latter, den der gør en anden til grin. Den anden latter, den hoverende, er jo kendt som et hovedelement i sangkampene, i den rettergang, den juridiske sangkamp, som trommesangen var.

Bortset fra nogle få bemærkninger om, at lignende fester med lignende funktioner forekommer hos nordamerikanske indianere, beskæftiger Bent Jensen sig udelukkende med eskimoerne, og han giver det heller ikke udseende af andet. Holder man sig ikke denne begrænsning for øje, kunne man let få den opfattelse, at der her var tale om noget specifikt eskimoisk, selv om dette ikke har været forfatterens mening.

Festerne, gilderne, var, for at nævne noget nært, et meget væsentligt led i den gamle danske landsbys sociale liv, og de havde i mange henseender de samme funktioner, som festligheden hos eskimoerne, bl. a. at styrke sammenholdet og yde hjælp. At man ikke var blind for selv ganske

små anledninger til at holde fest, som flittigt benyttedes, ser man af de flere hundrede navne på sådanne, som bl. a. findes i August F. Schmidts bog: Leksikon over landsbyens gilder.

G. Nellemann.

John J. and Irma Honigmann:

ESKIMO TOWNSMEN

Canadian Research Centre for Anthropology.
University of Ottawa, Canada. 1965.

Det nordamerikanske etnograf-ægtepar John J. og Irma Honigmann har i deres nylig udkomne bog, *Eskimo Townsmen* givet en beskrivelse af livet i en canadisk eskimoby, Frobisher Bay, der ligger på Baffin-Island, nogenlunde på højde med Godthåb.

Det er en tilflytterby ved en base. Den havde 258 eskimoiske indbyggere i 1956 og 906 i 1963 (+ 583 „eurocanadiere“ og 130 U. S. Airforce-folk).

Tilflytterne er kommet for at finde lykken – og lykke, det er at have mad og varme, at gå i biografen og have cigaretter nok – og for nogle er lykken at kunne drikke sig fuld engang imellem, i festligt lag i private huse eller på kroen. Men lykken er også at få rensdyr- eller sælkød, så mulighederne for at tage på fangstrejser hører med – og synes at foreligge i tilstrækkeligt omfang. Man kan nemlig, udover ferien og de almindelige fridage, bede sig fri uden løn, hvis man har et job hos staten eller et af de private firmaer ($\frac{1}{3}$ af de voksne mænd har fast arbejde = 79. Kun 16 er fangere, resten kombinerer fangst, fiskeri, løsarbejde – og husflid).

Fremstillingen og afsætningen af husflid: dukker, dragter, kamikker og fedtstensfigurer i lange baner, er organiseret, og så at sige alt kan afsættes til en statsinstitution mod kontanter. I 1962–63 opkøbtes således fra 288 husflidsproducenter for 40.686 dollars, og samtidig blev der fra to udsalg, det ene på basen, solgt for 36.122 dollars. Den største gennemsnitlige månedsindtægt var 205, den mindste 1.58 dollars.

Der er ingen rigtigt fattige i Frobisher. Det sørger socialforsorgen for – den administreres af to socialrådgivere.

En central statsinstitution er Rehabilitation Centre, hvis opgave det er at optræne bl. a. forhenværende fangere fra bopladserne og deres familier til de færdigheder, de behøver for at kunne finde en plads i det nye samfund – som arbejdere, syersker, kantinefolk, håndværkere eller kontorister.

Når de så kommer ud i erhvervslivet, møder de mange af de samme problemer, som den grønlandske arbejder og funktionær, bl. a. lønproblemet. Nogle får „canadisk“ løn, andre får kun 50, 60 eller 80 % deraf, og det er de fleste, nemlig de statsansatte. Kun fuldt kvalificerede og erfarne folk får fuld løn, og hvornår man når til dette, afgøres af den lokale administrationsleders skøn, og, som nogle siger, af om han kan lide den pågældende.

Samfundet er ikke så „moderniseret“ som det grønlandske, patriarkalske tilstande råder endnu, et forhold, der i bogen behandles i et stort kapitel med overskriften: *Mennesker under formynderskab*.

Forfatterne interesserer sig især for forholdet mellem mennesker og grupper af mennesker. De har studeret de nyoprettede kommunalbestyrelser (eller måske rettere kommuneråd), deres sammensætning og virke, foreningerne, kirkesamfundene og menighedsrådene. Forholdet mellem eskimoer og ikke-eskimoer er måske det, der mest af alt ligner det tilsvarende i Grønland. Kontakten er ikke stor – der er en skillelinie mellem de to befolkningsgrupper, usynlig, men virksom. Mændene har kontakt med hinanden på fælles arbejdspladser. Butikslederen kan tage på jagttur med sine ekspedienter – men når et eurocanadisk ægtepar inviterer et eskimoisk til middag, er der tale om undtagelsestilfælde, som især sker ved juletid. De ugifte eurocanadiske mænd kommer til eskimodansemik, og de drikker et glas sammen med deres eskimoiske arbejdskammerater på kroen og prøver på at konversere, men mest sidder eskimoerne i yderlokalet og de andre inde bagved.

Havnepiger haves også, selvom det ikke er mange – det er bl. a. tilflytterpiger fra Rehabilitation Centre, og selv om rød-frakkerne, som det hedder „prøver at hindre de hvide mænd i at strejfe byen rundt for at opstøve eskimoiske sexpartnere,“ registreres der en hel del børn med faders navn ukendt, selv om sladderer nok kender ham.

Honigmann's er fra North Carolina, og prøver at sammenligne skellet mellem eskimoer og ikke-eskimoer med raceproblemet i USA's sydstater: det er noget andet. Man hører aldrig nogen følelsesbetonede udtalelser om den anden part som arveligt mindreværdige. Man finder derimod en række fra Grønland velkendte problemer som sprogvanskeligheder, forskel i kultur og interesser og standsforskelle, der giver sig udtryk i fine tjenesteboliger og eurocanadiernes adgang til at

besøge klubberne på U. S. Airforce basen. Jeg erindrer, at en grønlandsk kredsdommer fortalte mig, at han blev afvist på Søndre Strømfjord med udtalelsen „Coloured people not wanted here.“

Bogen er på 278 sider og indeholder et fremragende index, der kan lede læseren ind til netop de afsnit, han er interesseret i. Den giver et glimrende indtryk af livet i en moderne canadisk eskimoby, også ved 151 fremragende fotografier, der er taget direkte med dette formål for øje.

G. Nellemann.

Andr. Lund-Drosvad: EN SLÆDEREJSE

Illustreret af Hans Jacobi.

Tilrettelæggelse og tryk: Ola Gullander, Skjern.

To grønlandsvener gennem mange år, Andr. Lund-Drosvad og Hans Jacobi, har som nytårs-publikation sammen med Ola Gullander udsendt en særdeles nydelig lille bog: En slæderejse.

Lund-Drosvad, der vil være tidsskriftets læsere bekendt fra flere artikler, har en ganske særlig evne til at fastholde sine oplevelser og give dem videre, han er tillige en udmærket fortæller, der formår at få sine læsere til at leve med i skil-dringen.

Lund-Drosvads slædetur i 1927 er så rystende en oplevelse, at den nok kan give nogle læsere af den lille bog mareridt.

Hans Jacobis tegninger er godt afstemt efter teksten, hans karakteristiske streg er præget af, at også han ved noget om slæderejser.

Den lille bog er tilrettelagt og trykt på det nydeligste af Ola Gullander, en søn af mesteren i Skjern, på svagt gråt papir med en smuk og læselig skrift, men den eksisterer kun i 250 eks-emplarer, som ikke kommer i handelen. *h. c.*

SISE ved Jens Rosing.

Tilrettelægning: Viggo Naae.

Tryk Simon Gullander. Forlag: Scripta.

Ved nytårstid udkom endnu en lille bog af interesse for samlere af grønlandica: Sise, udgivet som nytårsbog for bogklubben Scripta.

Det er Jens Rosing, der her videregiver Cicilie Filemonsens erindringer fra barndomsårene, som skildrer livet blandt fangere i en tid, kun få i dag kender noget videre til. Også et gammelt sagn har Sise berettet for Jens Rosing, sagnet: Pigen, der var gift med en orm.

Man kan efter læsningen af denne fascinerende lille bog ikke undgå at komme til at tænke på,

at mange andre gode erindringer måske går tabt i disse årtier, fordi der ingen findes med lyst og evne til at skrive dem ned og give dem videre, bortset fra netop Jens Rosing, som selv behersker den gamle grønlandske fortællekunst og begge sprogene grønlandsk og dansk.

Der burde kunne skaffes midler til, at han, om han ellers har lyst dertil, kunne færdes langs Grønlands kyster i både øst og vest og samle stof blandt grønlandske fortællere, som har noget at berette om en tid, som nu kun er historie for de fleste. Det ville være et arbejde af stor kulturel værdi, men skal det gøres, så haster det. Hans store bog Sagn og Saga er et klart udtryk for, hvad han formår i denne henseende.

Når denne lille bog foruden at være interessant og kulturelt værdifuld tillige er blevet en smuk lille ting, skyldes det samarbejdet med bogtilrettelæggeren Viggo Naae, som har en vidunderlig evne til boghåndværksmæssigt at gå egne veje og skabe noget nyt og kønt, men også det forhold, at bogen er blevet trykt hos Gullander i Skjern, hvor man kæler for tingene og laver bogarbejde, som virkelig er en æstetisk oplevelse.

Også denne bog er et privattryk, som ikke kommer i handelen. *h. c.*

Karlo Lindskog:

GRØNLANDS POSTFRIMÆRKER

En katalogisering (Eget forlag).

En af specialisterne inden for Grønlands filateli, Karlo Lindskog, Odense, som i dette tidsskrift har skrevet en række artikler om Grønlands frimærker, har udgivet et katalog: De grønlandske postfrimærker, som længe har ventet på at få en lille omtale i disse spalter.

Det nydelige og fuldstændige katalog er motiveret med den stærkt stigende interesse, der er blandt frimærkesamlere for samlerområdet Grønland. Karlo Lindskog har bestræbt sig på at give en så vidt muligt udtømmende men kortfattet redegørelse for udsendelsen af de forskellige frimærkeudgaver og en passende katalogisering. Om det er lykkedes ham, kan kun specialister afgøre, men kataloget, der er på 60 sider, er nydeligt illustreret og særdeles overskueligt. Fornøjelige er de mange afbildninger af frankerede kuverter. Kataloget, udarbejdet på opfordring i forbindelse med en stor frimærkeudstilling i Odense, vil utvivlsomt være til stor hjælp for samlere. Der er ikke tidligere udgivet en så omfattende katalogisering på dette område. *h. c.*